

«Пісня буде поміж нас»

Сценарій літературно-мистецького свята

Лариса Сорокіна,

вчитель української мови та літератури
Смілянської ЗОШ I—III ступенів №10
Черкаської області

Мета: сприяти формуванню в уяві старшокласників образу талановитого композитора і поета, славного сина України Володимира Івасюка; поглибити знання поетично-пісенного спадку митця; розвивати емоційну сферу школярів, творче і критичне мислення, зв'язне мовлення; виховувати любов до Батьківщини, повагу до талановитих людей, людську гідність, чесність і порядність; естетичні почуття.

Обладнання: комп'ютерна техніка, комп'ютерна презентація, окремі відеофрагменти; виставка учнівських малюнків; виставка пісенних збірок В. Івасюка, книг про нього, платівок тощо; «музейні» експонати, музичне оформлення, елементи національних костюмів для учнів-екскурсоводів.

Учні-екскурсоводи сидять за столиками по двоє. За окремим столом – учень-«батько». В його руках книжка М.Г. Івасюка «Монолог перед обличчям сина».

Епіграф: Візьми з собою мою пісню –
Я в неї щастя наспівав.

В.Івасюк

Хід заходу

Лунає пісня Володимира Івасюка «Пісня буде поміж нас» (перший куплет і приспів звучать голосно, потім мелодія стихає).

Учитель. Доброго дня всім! Ми раді вітати перших відвідувачів нашого віртуального музею української пісенної поезії. Сьогодні ми відкриваємо залу, присвячену корифею української естрадної пісні – Володимирі Івасюку.

Ми пам'ятаємо і глибоко шануємо поета і композитора Володимира Івасюка, чий талант засвідчив силу, красу, поетичну душу українського народу.

Володимир прожив коротке, мов спалах блискавки, життя. Він пішов у небуття у весну свого тридцятиліття, проте його внесок у культурну та національну скарбницю українського народу неоціненний. В. Івасюк залишив по собі справжні поетичні перлини пісенної творчості; його мелодії означили мистецькі обрії сучасної України.

Запрошуємо всіх на екскурсію до музею пам'яті видатного українця. Ви матимете можливість пройти разом із нашими екскурсоводами стежками дитинства та юності Володимира Івасюка, станете свідками зародження, становлення і розвитку таланту митця, відчуєте глибокий трагізм його долі. Допоможуть нам у цьому спогади батька композитора – Михайла Григоровича Івасюка, які він виклав у своїй книзі пам'яті «Монолог перед обличчям сина».

Та найголовніше те, що кожен відвідувач нашого віртуального музею Володимира Івасюка сьогодні візьме з собою його пісню, бо в ній він «щастя наспівав». Тож нехай ця пісня, як і заповідав видатний український митець, славний син свого народу, «завжди буде поміж нас».

(Мелодія пісні звучить голосніше і дослуховується до кінця.)

Декламатор.

Коли поїдеш, любий друже,
Із краю гір, шовкових трав,
Візьми з собою мою пісню –
Я в неї щастя наспівав.
І де б не був ти, пісня стане
Повік подругою тобі:
У радості осяє ніжно,
Розрадить в горі і журбі.
Від пісні квітнуть у житті
Троянди білі і рожеві,
І мрії про красу й любов,
Як сонечко в ясному небі.
І ти згадаєш світлу юність
Серед Карпатських синіх гір,
І буде вічна наша дружба,
Мов сяйво вечорових зір.

Розповідь екскурсоводів супроводжується презентацією.

1 екскурсовод. Народився Володимир Михайлович Івасюк 4 березня 1949 року у районному містечку Кіцмань Чернівецької області в сім'ї вчителів Михайла та Софії Івасюків.

2 екскурсовод (тримає в руках пляшечку з ліками). Уже в перші години появи Володі на землі люди заподіяли йому зло: через недогляд новонародженому закапали очі двадцяти-, а не двопроцентним розчином ляпіса – аргентум нітрікум по-медичному. І якби не вчасна допомога професора Чернівецького медичного інституту, а також не захисний рефлекс, дарований природою (нерозумне дитя інстинктивно закрило повіки, тож ляпіс не облік очних яблук), міг би стати Володя «сліпим музикантом» чи українським Бетховеном.

Батько митця ось як описує той епізод:

«Батько». «Розглядаю сина довго і жадібно, очей не можу одвести. Шукаю у ньому своїх рис. Яке ніжне це дитинча. Гладжу теплою рукою його рожеве тільце і не тямляюся з утіхи.

Моя радість тьмяніє трохи від того, що по личку, уздовж носика, пропалено дві чорні доріжечки. Це краплі ляпісу котилися з очей, залишаючи після себе чорний слід. У голові ворухиться думка, що син при своєму народженні заплакав чорними сльозами. Мені страшно від цієї думки, відмахуюсь від неї, мов од лютого шершня».

Учитель. Цей випадок з ляпісом – то Божий знак, провісник майбутнього зла, завданого за життя юнака людьми. Одні не сприймали його творчість, другі заздрили його славі, третіх сердила його незалежність у судженнях та поведінці, а багатьох його сучасників просто обурював той глибокий національний дух, притаманний його пісням, дух, котрий пробуджував українство від заколисуючих дифіраблів офіційної пропаганди, що уславляла штучну спільність — «радянський народ». І всі ці недоброчинці, як могли, шкодили таланту. Урешті-решт досягнули мети: пісня композитора і поета передчасно обірвалася.

Та повернемося до дитинства, сповненого музики, затишку, родинного тепла, наполегливої праці, великих сподівань і надій.

3 екскурсовод (*бере в руки нотний зошит*). Уже в три роки Володя виявив величезну зацікавленість музикою: із захопленням спостерігав за репетиціями учительського хору, не відходя від піаніно, яке стояло в учительській тієї школи, де працювали батьки. Воно притягувало, утримувало увагу малюка, було цікавішим і бажанішим за всі дитячі іграшки. Він прислухався до звуків, які народжувалися від дотику до клавіш інструменту, милувався їх звучанням і намагався маленькими пальчиками на слух творити свої перші мелодії.

4 екскурсовод. У 1954 році батько Володі Михайло Григорович разом з іншими жителями Кіцмані добивається, аби в містечку відкрили музичну школу, і п'ятирічний Володя потрапляє в підготовчий клас філії Чернівецької школи №1, де починає оволодівати скрипкою.

Навчання в музичній школі настільки захоплює хлопчика, що, досягнувши шкільного віку, він висловлює небажання йти до середньої школи: «Досить музичної! Усе інше будемо вчити вдома. З тобою», – звертається маленький Володя до мами-вчительки.

«Батько». Володько не може й думки припускати, що він навчатиметься ще в якійсь школі, настільки його полюбила музика. За два роки неначе зрісся з нею.

— Хіба ти не любиш літературу, фізику, математику, хімію, історію?

Мовчить якусь мить. У нього на устах примирено-лагідна усмішка. Бризкає на мене блакиттю своїх очей і каже:

— Я люблю тільки на скрипці грати.

— А на піаніно? — і усміхаюся.

— На піаніно теж, але трохи менше.

— Це прекрасно. Та не забувай синові, що всі люди мусять навчатися у середній школі. Це найкраща школа в світі. Вона дає ті основи, на яких все життя будуватимеш свою загальну освіту. Середня школа не зашкодить твоїй музиці, навпаки — збагатить тебе так, що краще розумітимеш навіть гру на скрипці.

Нічого не відповідає. Ходить замислений. Опиняється у сусідній кімнаті. До мене долинають слова:

— Я, мамусю, піду й до вашої школи. Тато казав, що й туди треба йти».

1 екскурсовод. У 1956 році Володя йде у перший клас. Кожен клас у середній школі Володя Івасюк закінчував тим же похвальною грамотою, як і в музичній.

І все ж музика в нього на першому місці. З кожним роком його гра на скрипці стає все досконалішою. Юного віртуоза запрошують грати на місцевих оглядах художньої самодіяльності, на батьківських зборах, на концертах для робітників та колгоспників. За своєю чудовою грою Володя отримує від земляків подарунків – гарну справжню німецьку скрипку.

«Батько». 21 березня 1957 року – пам'ятний день у нашій родині. Я у Чернівцях купую дітям, Володі та Галинці, рояль.

Вимріяний інструмент ставимо в дитячій кімнаті, і в нас починається свято, неначе в нашу хату завітала дорога людина, яку ми довго з нетерпінням чекали.

Володько не розлучається з роялем. Без кінця-краю імпровізує. Зрештою то цілком природна річ — у нього з'являється потреба самовираження. Однак бувають дні, коли він по декілька разів повторює ті самі мелодійні фрази, неначе надовго вирізьблює їх у своїй пам'яті. Ось він простягає нарешті руку за олівцем і пише в учнівському нотному зошиті. Кінчиком ока бачу його розпашіле обличчя і неспокійні очі...

А одного разу запитую здивовано:

— Зачекай, де ж я чув цю мелодію?

— Ти її міг чути тільки від мене. Я ж її граю уже цілий тиждень.

— Прекрасна штука... Звідки вона в тебе?

— Хіба прекрасна? Це ж мої фантазії... Розмови...

Музикою можна розповідати про все на світі. І виходить краще, ніж звичайною мовою...

2 екскурсовод (*біля портретного зображення Т.Г. Шевченка*). Володя відтепер має що сказати людям. Це видно і з того, що у вільні хвилини він залюбки малює.

До ювілею Т. Г. Шевченка у Кіцманській середній школі було обладнано музейну кімнату, для якої Володя Івасюк намалював аквареллю гарний портрет великого поета, що привертає увагу всіх відвідувачів. Про Володю завуч школи О. В. Цибульська висловила так: «Я знала, що Володя здібний учень, обдарований музикант. Виявляється, він ще й справжній художник».

«Батько». Я довго придивлявся до того портрета Кобзаря і скажу щиро: мені було приємно від думки, що мій син буде колись корисний людям, викликати його повагу. Це дуже добре.

3 екскурсовод. Учителю Івасюку в музичній школі Юрій Візнюк умовляє батьків продовжити музичну освіту сина. Тож після закінчення шостого класу Володя вступає до Київської музичної школи для обдарованих дітей імені М. Лисенка.

Але навчання і виснажлива робота над собою, проживання в гуртожитку далеко від батьків позначилися на здоров'ї підлітка, і він, відмінник, після першого семестру повертається в Кіцмань, де продовжує навчання в середній школі та музичній школі за класом фортепіано.

4 екскурсовод. У 1964 році п'ятнадцятирічний Володя створює в школі ансамбль «Буковинка» й пише для нього свої перші пісні, серед яких найперша — «Коліскова».

Володя давно виношував задум написати свою пісню, але йому було якось боязко. Тоді батько запропонував свій вірш, якого написав для сина, коли той був ще немовлям. Володя взяв вірш, пробіг очима і мовив: «Такого світ ще не бачив. Тато написав «Коліскову» для свого сина, а син, підрісши, поклав її на ноти».

Через дві години юний композитор представив готову мелодію. Батькові сподобалося. Наступного дня він ще раз її виконав, навіть записав. Це була найперша пісня Володі.

«Буковинка» здобуває перемоги на кількох самодіяльних конкурсах, їде до Києва, там колектив помічають, запрошують на обласне телебачення, нагороджують подорожжю по Дніпру.

1 екскурсовод (*на фоні ліричної музики*). У дев'ятому класі Володя не послаблює своїх творчих пошуків. Навіть учителі середньої школи зауважують під час мандрівки до Криму, як він, лежачи в поїзді на верхній полиці, нашіптує якісь слова й наспівує мелодію. Пальці його рук неначе весь час бігають по уявних клавішах.

Учителі мають цілковиту рацію: під час тієї мандрівки Володя пише дві пісні — «А мені шістнадцять літ» і «У двадцять літ». Першу з них вважає невдалою і ніколи не виконує, вона залишається в особистому архіві товаришки по школі, якій він симпатизував. Другий поталанило більше, вона більш довершена. Пізніше Володя безліч разів перероблятиме текст, постійно награватиме і добиратиме нові слова. Отак народиться новий варіант під назвою «Фантазія травневих ночей». У творі ліричний герой вирушає на пошуки ясної зорі, незвичного, небуденного вчинку.

1 декламатор (юнак).

У ночі травневі наснилась мені

Моя добра зірка,

І світ весь засяяв, і стало в душі

Так радісно, так зріно.

Здається, ввійшов в мої дні весняні

Бентежний неспокій.

І всюди святково на рідній землі

Дзвенять мої кроки.

Мабуть, в житті призначено

Шукати всім зорю ясну

Й нести її в очах і снах

В свою завітну далину.

Минають роки, і зростають в мені

І радість, і муки...

Піднімусь угору і зірку візьму

Схвильовано в руки.

Мов долю жадану, її понесу

У дім свій зелений —

Хай щедро осяє всі думи мої

І щастя пісенне.

2 екскурсовод. Попри заняття музикою справи у школі йшли прекрасно. За кілька місяців до її завершення Володя – один з небагатьох претендентів на золоту медаль.

Саме тоді трапляється безглузда випадковість, яка невдовзі породить стільки життєвих труднощів та душевного болю.

Під час прогулянки парком хтось з хлопців вирішив закинути картуз на гіпсовий бюст Леніна, що й було зроблено. Усвідомивши крамольність такого вчинку, друзі беруться знімати картуза. Але хто знав, що бюст не закріплений? У ході «операції» «вождь» падає, хлопці потрапляють в міліцію на 15 діб, відкривається «Справа Володимира Івасюка».

Відразу постало питання про виключення з комсомолу, вигнання зі школи і позбавлення атестату. Батьки зробили все, що могли. Володя отримав атестат з четвірками з історії СРСР і суспільствознавства. Сім'я переїжджає до Чернівців. Володя блискуче складає вступні екзамени до медичного інституту, і його зараховано на перший курс лікувального факультету.

«Батько». 31 серпня 1966 року Володя купив гарний букет троянд і подався до медінституту на свято початку нового навчального року. Настрій у нього був піднесений, як і завжди після добре виконаного обов'язку.

Свято початку нового навчального року відкрив ректор медичного інституту, кандидат медичних наук О. Д. Юхимець. Він привітав першокурсників із початком їхнього нового життя в аудиторіях вузу.

А потім несподівано повідав молоді, що поряд з чесними абітурієнтами, синами колгоспників та нашої радянської інтелігенції, до інституту незаконно проник, користуючись злочинними методами обману, випускник Кіцманської середньої школи Володимир Івасюк. «Він був своєчасно викритий, йому не вдалося нас обдурити. І ось я тут заявляю, що його вступні іспити анульовані, ми його викреслюємо зі списків студентів нашого вузу», — заявив ректор.

Володя нікого не обманював. Він був чесним абітурієнтом, великим трудівником, яким протягом десяти років пишались дві школи – середня і музична. Забігаючи трохи наперед, зазначу також, що через рік Володя все-таки вступив до Чернівецького медінституту.

3 екскурсовод. Юнак витримує цей удар і продовжує боротьбу за своє майбутнє. Він іде працювати слюсарем на завод «Легмаш». Коли профспілковий діяч Леонід Мельник дізнається, що Володя музикант, то доручає йому створити і вести заводський хор. Невдовзі цей хор починає займати провідні місця в оглядах художньої самодіяльності, на виступах ансамблю акомпанує сестра Володі Галя, хористи виконують Володині пісні.

«Батько». Заводський хор підготовлений до огляду і виступів перед міською публікою. На свій концерт Володя запросив мене з матір'ю... Пісні Володі звучать злагоджено, задушевно, і їх добре сприймають слухачі, нагороджуючи виконавців жвавими оплесками. Володя виходить на авансцену, довго кланяється і ніби не вірить, що ті оплески адресовані його пісням.

4 екскурсовод. На хвилі натхнення Івасюк ризикує і під псевдонімом Весняний надсилає на конкурс до 50-річчя Жовтня пісні «Відлітали журавлі» та «Колискова для Оксаночки». Отримує першу премію.

У своїх спогадах організатор конкурсу А. Ф. Яківчук пише:

«Серед буковинської композиторської громади він почав виділятися таки відразу. Творче зростання юного Володимира Івасюка помітили рецензенти обласного конкурсу на кращий літературний та музичний твір. Вони побачили у піснях Володимира Івасюка силу мелодійних імпровізацій, пафосне натхнення і стильове новаторство...»

«Батько». Звичайно, Володя дуже радіє, коли довідується про оцінку своїх пісень. Дивиться на мене і каже стиха: «Здається, татку, що мені варто й далі писати. Маю для кого...»

І більше жодного слова. Не любить хизуватися.

1 екскурсовод. 5 лютого 1967 року обласна газета «Радянська Буковина» робить Володі дуже приємну несподіванку: друкує пісню «Відлітали журавлі». Це справляє на нього глибоке враження й спонукає його серйозно ставитися до свого покликання. Він обробляє текст нової пісні «Там за горою, за крем'яною», в якій виразно відбилася його любов до буковинської народної пісні.

2 декламатор (дівчина) (на фоні мелодії пісні).

Там за горою, за крем'яною
Стоїть калина над рікою,
А біля неї дівчина жде –
Чомусь коханий не йде, не йде.

А швидка річка шумить, хлюпоче,
Шалений біг спинить не хоче.
І дивиться дівчина в воду –
Мабуть, боїться коханий броду.

Там за горою, за крем'яною
Ступає легінь вброд рікою.
Стихають хвилі, прудкі і злі,
І сяє щастя по всій землі.

А синя річка лише хлюпоче,
Ввібравши зорі в свої очі.
І місяць пригнупав калину –
Любов не знає повік зупину.

«Батько». Одного разу я запитую Володю: «Що тебе приваблює у народній пісні?»

Він відповідає не задумуючись: « Все. І текст, і мелодія. Кожна пісня – це перлина. І я не розумію, як можна вважати себе музикантом або просто культурною людиною і не знати українського фольклору. Мрію стати композитором, тому вибіраю все прекрасне, створене народом, щоб мати в душі якусь основу для своїх творів. Без народного ґрунту – я ніщо. Для мене український фольклор – підручник, написаний геніальним автором».

2 екскурсовод. У 1967 році за рекомендацією «Легмашу» Володя вступає до Чернівецького медінституту. Він симпатичний усім, його відразу ж обирають старостою групи, запрошують в оркестр народних інструментів «Трембіта», в камерний оркестр медінституту.

Займаючись медициною, він не припиняє творити.

Якось товариш подарував батькові книжку Володимира Гнатюка «Коломийки», яка потрапила до рук Володі і яку він перечитував сотні разів, кожен рядок, кожен коломийку. Особливо вражає його в коломийках образ червоної руті.

3 екскурсовод (з червоною квіткою в руках). Ця квітка не дає йому спокою... Рута квітне жовтим цвітом. Але трапляється й таке, що один раз на 10 років квітне червоно. Для вісімнадцятирічного музики, закоханого в рідний фольклор, чутливого до всього нового, образ червоної руті був хвилюючою знахідкою, справжнім одкровенням. Володимир мандрував селами, особливо гірськими, шукаючи ключ до розуміння таємничого поняття, в якому відчув живлющий подих поезії, вібрацію пісні.

4 екскурсовод. Упродовж багатьох років рута жила в легендах на нашій землі, чекаючи, щоб хтось молодий і сміливий відкрив і оспівав її...

Володя з юнацьким завзяттям і пристрасною працею над «Червоною рutoю» і «Водограєм», які завдають йому чимало клопоту. Спочатку хотілося надати «Червоній руті» характеру і форми балади, але твір виходив розтягнутим, композиційно недолугим, а Володі потрібні лаконізм, простота і щирість народної пісні. Перепише її безліч разів, постійно шліфує текст твору. Коли переконається, що вклав у пісню все, на що був здатний, відкладає її із сподіванням, що через деякий час у нього з'являться нові ідеї, зринуть свіжі образи.

1 екскурсовод. Задум «Водограю» навів Володі ковський водоспад «Гук». Ця пісня теж народжується у муках, теж викликає у нього болісне невдоволення. Володя постійно носить зміни в сюжеті пісні, ремствує на свою безпорадність, яку називає безталанністю, замикається у собі, але сторонньої допомоги не приймає. З часом його вперта праця частково долає труднощі.

І нарешті сталося! 1970 рік – справжній вибух: «Червона рута» і «Водограй» написані!

2 екскурсовод. Володя запрошує до телестудії оркестр ансамблю «Карпати», керований Валерієм Громцевим, і молоду вчительку музики Олену Кузнецову, яка мала гарне сопрано. Починається запис... Спочатку записують оркестр, потім накладають голос. Володя дуже добре зіспівується з Лялею Кузнецовою. Виходить гарний дует.

3 екскурсовод. Сестра Галя, яка була присутня на записі, згадує:

«Не можна було сприймати з байдужістю той запис... Усе так хвилювало, що плакати хотілося з радості. Вони стояли одне перед одним і, приплющивши ледь-ледь очі, співали немов у якомусь глибоко поетичному самозабутті, тільки легкими й економними жестами, ніби креслили в повітрі ритм творів. Видавалося, що вони заглибилися в якусь фантастичну казку, забувши, що довкруг них розставлена хитромудра апаратура і працюють люди, які хочуть упіймати і якнайправдивіше зафіксувати на плівці поезію юнацького серця.

(Відео. Пісня «Червона рута» у виконанні Олени Кузнецової і В.Івасюка.)

«Батько». Наприкінці вересня запис «Червоної рути» та «Водограю» завершений. Якось увечері Володя приносить додому магнітофонні плівки з тими піснями і прокручує їх на кухні. Ми вражені мелодійністю і задушевністю тих творів. «Червона рута» – піднесене освідчення у коханні, пісня вірності, людської шляхетності. А «Водограй» – вираз нестримного буянства молодості, нев'янучої, веселої, жагучої, як буковинське весілля. Це – торжество його шестирічної творчої роботи.

4 екскурсовод. Пісні Володі викликали здорову й приємну сенсацію – про талановитого поета, композитора та співака заговорила вся Україна.

Мільйони людей вбачають у нього виразника своїх почуттів. Про це свідчитимуть тисячі листів, які надходять з усіх кінців Радянського Союзу.

«Батько». Однак успіх молодого музики не залишається поза увагою іншої категорії людей: недоброзичливців і заздрісників. Деякі члени обласного об'єднання самодіяльних композиторів бунтують проти «Червоної рути» і «Водограю», намагаються їх затьмарити своїми скаргами у вищі інстанції. Вони нарікають на те, що радіо і телебачення передають в ефір твори «студента-медика Івасюка». Їм, безперечно, ніяк не змиритися з тим, що скромний юнак, який навіть не відвідує за браком часу обласне об'єднання, здобуває республіканську аудиторію, не попросивши в них дозволу. Звичайно, заздрісники не змогли втопити в ложці води порушника їхнього спокою, але зіпсували його святковий настрій, не дали змоги довго тішитися успіхом. У мене, батька, вони викликали тільки відразу й презирство.

1 екскурсовод. Осінь 1970 року щедра на події. Володя знаходить друзів. Славний вокально-інструментальний ансамбль «Смерічка», керований молодим композитором Левком Дутківським, бере до свого репертуару твори «Червона рута» і «Водограй». Володя зацікавлений у тому, щоб ці твори виконувалися так, як йому хочеться, тому він часто виїздить до Вишніці на репетиції ансамблю. Тоді ж зав'язується міцна дружба, щире творче побратимство з прекрасними солістами «Смерічки» Назарієм Яремчуком та Василем Зінкевичем, які своїми високими виконавськими якостями завоювали голосну славу для ансамблю і стали улюбленцями шанувальників української пісні. Їхня велика дружба тривала аж до смерті Володимира Івасюка.

2 екскурсовод. У 1971 році в Карпатах був відзнятий

фільм «Червона рута», в якому брали участь Софія Ротару, Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Раїса Кольца, ансамблі «Смерічка» і «Росинка». Це був перший український музичний фільм. У ньому прозвучали пісні Івасюка, Дутківського, Скорика. Цього ж року у передачі ЦТ «Алло, ми шукаємо таланти!» звучить нова Володина пісня «Водограй».

3 екскурсовод. Навесні 1972 року починається львівський період у житті Володі: він переїжджає до Львова, де стає студентом підготовчого композиторського факультету Львівської консерваторії та переводиться на IV курс Львівського медичного інституту. Розширюється коло мистецьких знайомств. І продовжується праця, невтомна праця.

4 екскурсовод. Після переїзду до Львова в ефірі чи не щодня звучать нові пісні Володі, які свідчать про те, що молодий композитор ступає на вищий щабель своєї творчості, красномовно доводячи різним заздрісникам, що в українську музику прийшов не випадковий аматор-самодіяльник, а своєрідний майстер ліричної пісні, романсу, балади.

Твори цього періоду — «Світ без тебе», «Балада про дві скрипки», «Пісня буде поміж нас», «Передвістя», «Балада про мальви» та ін. виконуються окремими колективами, ансамблями, солістами. Такого блискучого дебюту в жанрі ліричної пісні ще не було в українській радянській музиці.

1 екскурсовод. Незабаром відбулась ще одна важлива подія – його пісню «Балада про дві скрипки» виконала молода співачка Софія Ротару, яка вже була відома як переможниця Всесвітнього фестивалю молоді й студентів у Софії за виконання народних молдавських пісень. Згодом вона виконуватиме багато творів Івасюка, а у 1974 році з «Водограєм» стане лауреатом фестивалю естрадної пісні «Сопот-74».

(Фрагмент відео. Пісня «Водограй» у виконанні С.Ротару. «Сопот – 74».)

«Батько». Володя йтиме від пісні до пісні, від балади до балади, від романсу до романсу ні на кого не схожий, не повторюючи зробленого своїми попередниками, але й не відриваючись від них. Це початок тієї дороги, яку він шукав із ранньої юності і, нарешті, знайшов. Десять років він ітиме нею з гідністю і скромністю, дивуючи оригінальністю своїх творів. Пізніше він це виразить своїм афоризмом: «У мистецтві якщо здивуєш — переможеш». І додав: «Дивувати може лише талант, поєднаний з працьовитістю».

2 екскурсовод. І він, дійсно, дивував і захоплював як чарівними мелодіями, так і прекрасними поезіями: «Миля моя», «Кленовий вогонь», «Мандрівний музикант», «Два перстені» та іншими.

На фоні мелодії пісні.

Декламатор (юнак).

Як ішов я опівночі
Понад тихою водою,
Зачерпнув у руки срібло
Те, що місяць там залишив,
І зробив я з нього перстень...

Декламатор (дівчина).

А як сонце привітало
Мене вранці в чистім полі,
Я знайшла вінок з барвінком,
Недоплетений учора,
І зробила з нього перстень...

Декламатор (юнак).

Два перстені – то для тебе,
Вибирай, що любиш.
Два перстені – то твій усміх,
А твій усміх – моя згуба.

Декламатор (дівчина).

Два перстені дня і ночі,
Ти візьми з собою.
Як знайти мене захочеш,
Кинь їх вранці за водою.

Декламатор (юнак).

Знову осінь нам приносить
В золотих кронах неба просінь, –
Поміж дивних барв довкола
І вітри віолончелі.

Не сумуй за веснотравнем.

Декламатор (дівчина).

Ту ж мелодію забуту
Два перстені нагадають,
Нагадають як забудеш,
Не знайдеш і не полюбиш.
Не сумуй за веснотравнем.

3 екскурсовод. А ще Володимир Івасюк дивує всіх своєю надзвичайним працелюбством, небаченим творчим злетом.

У видавництві «Музична Україна» виходить збірка пісень Івасюка «Моя пісня». Софія Ротару з піснею Володимира «У долі своя весна» перемагає на фестивалі «Сопот-77», а сам він працює над підготовкою платівки-гіганта. Як згадує київський звукорежисер М. Дідик, право на платівку-гігант мали лише члени Спілки композиторів, Володя ж тоді був звичайним студентом консерваторії. Тому «гігант» дався йому дуже важко, але коли він вийшов, то розійшовся вмить.

«Батько». Однак у другій половині 70-х років синові почали частенько натякати на Московському радіо і телебаченні окремі керівні працівники, що він занадто захоплюється творами українських поетів, а від того захоплення «попахіває» українським націоналізмом. Звинувачення в націоналізмі все частіше він чує і від українських партійних чиновників.

Ходячи широкими кроками по кімнаті, Володя обурювався. Був збентежений і злий: «Французи, італійці, росіяни і всі інші цивілізовані народи співають своїми мовами, і їх ніхто не називає націоналістами. Чому це так? А ми, українці, вже з самої колиски стаємо націоналістами, якщо матері нам співають українські коліскові. Тому нас перевиховують у концтаборах. Українець перестає бути націоналістом аж тоді, коли зневажає свою мову, пісню, свої національні традиції, любить усе, крім свого рідного».

4 екскурсовод. Настала весна, яка привела з собою і день його тридцятиріччя 4-го березня 1979 року. Він не хотів ніяких помпезних, багатолюдних зібрань, гучних промов і похвали. День народження був приводом для роздумів над пройденим, пережитим і здобутим.

«Батько». Володя приїхав до Чернівців. Ми сиділи за столом і тихо розмовляли. Він був засмучений, що за свої три десятиріччя не написав ані опери, ані оперети, ані симфонії... Навіть інструментальні твори, які йому давалися важче, ніж пісні та романси, не завершив так, як йому хотілося б. Одне тішило: у нього вже є понад сто пісень, романсів і балад.

Раптом він спитав мене:

— Таточку, я все-таки щось зробив?

Він ніколи не задавав мені таких запитань. Я відповів категоричним тоном:

— Ти, сину, зробив дуже багато. Закінчив медичний інститут, написав багатенько вокальних творів. А це прекрасно! Однак добре ім'я тобі принесли якісь тридцять пісень. Решти твої шанувальники не знають.

Володя засміявся, потім сказав з гіркотою:

— Решта залишиться для майбутнього, якщо воно в мене буде. Мені страшенно хочеться написати оперу, таку, як я замислив. Вона дасть мені широченні можливості, самовиразиться, ... вона живе в моєму серці і мозку, хоч ще не зодягнена в словесні шати. Як тільки впораюся з програмою консерваторії, то негайно візьмуся за справжню роботу над нею...

1 екскурсовод. Йому ще так багато чого потрібно було здійснити, але безжальна доля вже відраховувала останні дні, хвилини і години життя.

2 екскурсовод. 24 квітня 1979 року Володимир повернувся з Хмельницького, де був членом республіканського журі, о 13 годині дня пішов до консерваторії і... більше не повернувся...

3 екскурсовод. Його шукали 24 дні. 18 травня 1979 року тіло Володимира Івасюка випадково знайшли у військовій зоні Брюховицького лісу неподалік від Львова.

Недовго вагаючись, слідчі органи швидко висувають версію, яка 4 червня з'явилася у пресі, на радіо й телебаченні: «Причиною смерті Володимира Івасюка стало самоповішення. А чутки про інші обставини смерті – то цілковита вигадка...»

4 екскурсовод (на фоні сумної мелодії). Ховали Володю 22 травня. Дубову труну, прибрану гілками калини й вишитим рушником, люди відмовилися класти на автомобіль й на раменах несли від оселі до самого Личаківського цвинтаря. Це була не бачена в ті роки процесія, це була непокоря владі, адміністрації, судовим органам. Жодної квітки у Львові не можна було знайти, усі вони там — для Володі, останні живі квіти його останньої весни...

1 екскурсовод. Рідного батька допустили в морг упізнати тіло лише за кілька годин до поховання, і ніхто довгий час не міг зрозуміти, чому Михайло Григорович, неначе якийсь рефрен, повторював і на цвинтарі, і вдома, і на поминках одну-єдину фразу: «Ой, пальчики мої, пальчики...».

Тільки через багато років відкрилася жаклива її суть: Володині пальці були геть потовчені... Кому була потрібна його смерть? Трагічні обставини загибелі Володимира Івасюка, що досі не розкриті, наводять на глибокі роздуми...

«Батько».

Ти спи, любий сину, в щасливому сні,
Довкола нас тиша і місяць в вікні.
Торкається шибок лиш сяєво зір,
Шумить десь далеко смарагдовий бір.
Й від озера лине поклін комиша...
Тебе покриває мій зір і душа.
Хай ніч, любий сину, снує срібний шовк.
Ти спи — на сторожі безмежна любов.

Учитель. Ця колискова, написана батьком для свого первістка-сина, стала першою піснею юного композитора Володі Івасюка. Але не тільки в цьому її особливе символічне значення. Ми відчуємо в ній і прощальне слово батька, звернене до сина, і надію на те, що на сторожі його вічного сну стоїть безмежна любов. І ця любов не лише батьківська, але й мільйонів людей в Україні й у всьому світі, де люблять і шанують українську пісню.

Більше 30 років пройшло з часу тієї трагічної весни 1979 року. Виросло нове покоління людей, а пісні Володимира Івасюка, як і раніше, бентежать наш серця.

Учитель. Кажуть, що та букова гілка проклятого людьми і Богом дерева всихає... Та не доведи, Господи, шоб у нас, у людей, усохла пам'ять про Митця, Поета і Композитора Володимира Івасюка, чия творчість отримала (хоч і посмертно) найпрестижнішу премію України – імені Тараса Шевченка.

Трагічна смерть Володимира Івасюка кличе нас, люди, до спокути. Ідімо ж на сповідь...

...*Ти творив музу,
Вони творили голод і Сибір.
Ти шукав правди,
Вони шукали правди у брехні.
Ти шукав дороги до Бога,
Вони шукали шлях до сатани.
Ти відроджував націю,
Вони творили пекло на твоїй землі.
Тобі вічна пам'ять!
Ім вічне прокляття!
Спи синочку, спи,
Очка зажмур.
Матір Україна тебе заколише
Невмирущою піснею твоєю.*

(Усі учасники виконують пісню В. Івасюка.)